

Borislav Stanković – Bora

Borislav Stanković i Nebojša Popović

Rođen je 9. jula 1925. u Bihaću, gde je živio do treće godine, a onda se s roditeljima preselio u Novi Sad, zbog njihovog zaposlenja. Iako postoji razlika u jednom slovu, ime je dobio po jednom od najznačajnijih predstavnika srpskog realizma, piscu Koštane i Nečiste krvi Borisavu Stankoviću. Njegova majka Marija Soudil, pravica iz uspešne porodice iz Brna (Moravska), živela je u Bihaću (tada pod Austrougarskom monarhijom) posle emigracije svog oca. Budućeg supruga Vasilija Stankovića, advokata iz Novog Sada, upoznala je dok su studirali u Zagrebu. Tu se i rodila ljubav među njima.

Roditelji nisu imali interesovanja za sport. Otac je voleo fudbal, ali nije bio zagrižen kao oni koji su dan počinjali fudbalskim pričama. Borin prvi sport je bio tenis, u kojem je kao srednjoškolac u Novom Sadu stigao do polufinala državnog prvenstva u tom uzrastu. Tenisom je nastavio da se bavi rekreativno sve dok su ga noge služile, ne zaboravljajući da na mnoga putovanja širom sveta ponese i teniski pribor. Da nije bilo Drugog svetskog rata, verovatno bi imao uspeha i u seniorskoj konkurenciji. Pod okupacijom je silom prilika prešao na stoni tenis i bio prvak Beograda 1943. i 1946. Krajem rata, kada mu je bilo devetnaest godina, ruska vojska ga je zarobila zajedno s ocem koji kao pristalica Draže Mihailovića nije mogao da izbegne najgoru moguću sudbinu.

„Mog oca je pogubio vatreni odred, 5. januara 1945. Proveli smo zajedno u zatvoru novembar i decembar 1944. Majka je koristila svaki trenutak da nas obiđe. Otac i ja smo se viđali svakog dana. Kad su me oslobađali, zagrlili smo se svom snagom. Bio je to dug i tih zagrljaj. Tada sam ga video poslednji put. Nekoliko dana kasnije pogubljen je i bačen u običnu raku. Čak i danas ne znam gde je sahranjen jer njegovo telo, kao i mnoga druga, nije nikada nađeno.“

Nebojšu, Rašu i Acu upoznao je početkom 1942, isto kad i košarku. Nebojšu je uvek opisivao rečima „srce i duša košarkaškog pokreta“ („Bio je besprekoran organizator, čovek sjajne kulture, trener-rekorder po broju titula, ali, nažalost, nikada nije dobio priznanje kakvo je zasluživao.“), Acu kao „najstudioznijeg“ i jedinog od njih s košarkaškom diplomom („Bio je profesor košarke, jedini koji je tada puno radno vreme podučavao košarku, živio je 24 časa za nju, a čak mislim da ju je svake noći i sanjao.“), a Rašu kao entuzijastu koji ih je „sve okupljao svojom velikom strašću prema košarci“ („Uvideo je značaj Fibe i postao član njene Tehničke komisije.“).

Reprezentacija Jugoslavije, Nica, 1950, kvalifikacije za Svetsko prvenstvo

Stoje: Anri Hel, Sokolović, Stanković, Gec, Marjanović, Demšar, Popović
Cuće: Kalember, Šaper, Engler, Roklicer, Nikolić, Godzić, Loci

Mija Stefanović je dvostruko važan za Boru jer mu je usadio ljubav prema košarci i pokazao mu kako se igra, a zatim kao šurak. Uz njega je upoznao ljubav svog života, njegovu sestru Miroslavu, koja je takođe igrala za Crvenu zvezdu i reprezentaciju, ali je posle povrede kolena prešla na plivanje. Venčali su se 1949. i njihov skladan brak je trajao sve do njene smrti, oktobra 2005. S njom ima kćerku i dve unuke.

Bora je bio sve u košarci. Igrao je za prvu, najtrofejniju generaciju Crvene zvezde (1946–48) i s njom osvojio tri prvenstva, zatim u Železničaru (1949–50) i Partizanu (1950–53). S državnim timom je učestvovao na Prvom svetskom prvenstvu 1950. u Buenos Airesu i na Evropskom šampionatu u Moskvi 1953. Kao trener OKK Beograda (1953–65) osvojio je tri prvenstva, jedan Kup, tri puta stizao do polufinala Kupa šampiona, a s Oransodom iz Kantua (1966–69) postao prvi strani trener osvajač prvenstva Italije (1968). U tom timu je trenirao i neka slavna imena italijanske košarke, poput Pjerluiđija Marcoratija i budućeg selektora Karla Reakalkatija, koji je još davno istakao da mu je „Stanković promenio život, usadivši mu samopouzdanje i ubedivši ga da je odličan šuter“.

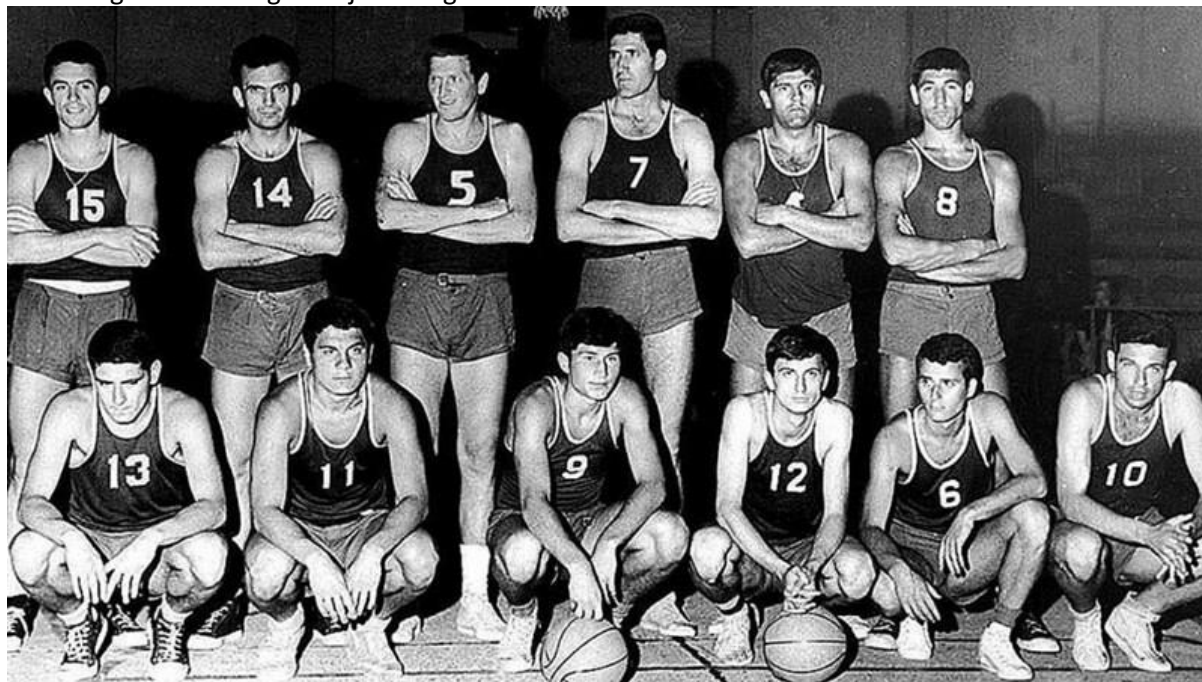
U prvoj posleratnoj godini osvojio je titule u dva različita sporta. Bio je prvak Beograda u stonom tenisu i prvak Jugoslavije u košarci, oba puta sa Crvenom zvezdom. Sve dok nije seo na klupu OKK Beograda, faktički je bio igrač-trener, jer je još u Crvenoj zvezdi trenirao njen mladi tim. Isto je bilo i s Partizanom, ali u seniorskom sastavu. U ekipi „klonfera“ lansirao je Koraća kao prvu zvezdu u istoriji naše košarke. Sve vreme, do prelaska u Fibinu kancelariju u Minhenu 1969, radio je kao veterinar. Ranko Žeravica, koji ga pamti još kao generalnog sekretara KSJ, kaže da je tada posebno bio impresioniran kako je sve stizao.

Aleksandar Nikolić i Borislav Stanković u OKK Beogradu

“Bora je u OKK Beogradu pokazao koliko je dobar trener. Beograd je bio čak i ispao iz Prve lige, a Bora je obnovio taj tim, uvrstivši juniore Koraća i Gordića i još neke druge. Ovo stalno pominjem kad pričam o njemu, čak sam i napisao jedan članak u Fibiinom magazinu, da je velika stvar i hrabar trenerski potez uvesti mladog igrača u prvi tim i dati mu odmah vodeću ulogu, da bude najbolji strelac, da troši najviše lopti... Staviti juniora u prvih pet i od njega odmah napraviti asa – ne verujem da neki trener to može i ne znam za takav slučaj u istoriji košarke, pa čak i ja koji sam forsirao mlade igrače nisam tako nešto napravio. To je neshvatljivo u odnosu na starije igrače koji imaju više autoriteta i očekuju da se mlad igrač povinuje njima. Tu uloga trenera treba da bude izuzetna. Da zna kako da postupi i kako da nametne tako mladog igrača. Bora je imao velike trenerske uspehe.

OKK Beograd Prvak Jugoslavije 1964 godine

Gornji red: Nikolić, Erkić, Korać, Trajko Rajković, Gordić, Bojkić
Donji red: Tošić, Stanković, Ivačković, Pazman, Kosović, Pavelić

Međutim, on je po meni bio jedan od možda najznačajnijih funkcionera KSJ u onom periodu jer se nesebično i mnogo žrtvovao. Pošto je bio veterinar, radio je na klanici i odlazio na posao oko četiri sata ujutro a završavao negde oko dvanaest i svakoga dana dolazio u KSJ i obavljao sve sekretarske, administrativne poslove, pripreme za sastanke, za skupštine i tako dalje. Posle svog redovnog posla ostajao je u KSJ po nekoliko sati, skoro do treninga svog tima.

Posle se istakao u organizaciji Evropskog prvenstva za košarkašice 1954. Sa dobrim znanjem jezika, mislim da je tada najviše pričao francuski i nemački, bio je jedan od najznačajnijih organizatora tog šampionata. Tu je pokazao neverovatnu snalažljivost i mnogo je

pomogao Fibi da taj šampionat uspe. Posle toga su njegovi kontakti sa Džonsom, generalnim sekretarom Fibe, postajali sve češći i češći. I konačno odlazi u Fibu i postaje najznačajniji čovek federacije. Ipak ga i danas smatram trenerom, jer je njegovo iskustvo treniranja ekipa bilo veliko. Doveo je do prvog mesta OKK Beograd, Kantu do prvaka Italije. Bili su vrlo značajni igrači koje je formirao u Kantuu koji su igrali za reprezentaciju. Mnogo sam kontaktirao sa Borom pa sam imao i tu sreću da prisustvujem treninzima u Kantuu, kad me je pozvao da vidim kako se to sve radi u Italiji. Italija je bila kao neki primer prvog profesionalizma u košarci. Gledao sam njegove treninge i utakmice i mogu da kažem da je bio uspešan trener. Naravno, sa odlaskom u Fibu sve je više i više prestajao da bude trener i posvetio se Fibi.“

Aleksandar Nikolić, Radivoj Korać, Borislav Stanković, Branislav Rajačić na klupi OKK Beograda

Bogdan Tanjević, koga je Bora trenirao u OKK Beogradu, kaže da je bio „manje studiozan od nekih trenera tog doba“, ali da je imao niz drugih kvaliteta koji su ga uzdizali na vrh. „Bistrina je tu najvažnija. Njemu je bistrina ko kraća noga. Znaš, kad neko ima kraću nogu, s kilometra to primećuješ. E, Bora je toliko bio bistar da se to kod njega videlo s kilometra, a bogami i dalje. On je to vodio, da tako kažem, na intuiciju. I nije imao nikad dovoljno vremena da se tome posveti. Veći deo vremena je već trošio u organizaciji evrokupova i u Fibi. U prvo vreme je delom bio u Minhenu a delom u Beogradu, a kad je u Fibi dobio 'ful tajm' posao, prestao je da bude trener. Ali, u svakom slučaju, za mene je on trener velike imaginacije, velikog talenta... Trenerskom poslu se nije posvetio onoliko koliko je mogao, ali bogu hvala da je tako, jer ne bismo nikad imali tako dobro urađenu organizaciju u Fibi da nije bilo njega.“

Paralelno s trenerskom karijerom sticao je iskustva i u košarkaškoj administraciji. U KSJ je došao 1953. a zatim je od 1956. do 1966, sve do odlaska u Oransodu, bio generalni sekretar. Preloman trenutak u njegovoj diplomatsko-sportskoj karijeri bila je Džonsova ponuda da mu bude zamenik, na rimskoj olimpijadi 1960. Mnogo godina kasnije o njemu je rekao: „Do groba ću mu biti zahvalan na tome što me je pozvao u Fibu i što me je naučio mnogim važnim stvarima. Uvek sam ga doživljavao kao filozofa sporta, ali i praktičnog čoveka koji je znao da dopre do srži problema.“

Radomir Šaper, Aca Nikolić, Bora Stanković

Bora Stanković, Radomir Šaper

Mirko Novosel je opisao Boru kao ličnost i njegovu ulogu u istoriji sporta kao „najgenijalniju ličnost koja se pojavila u svetskoj košarci“. „Boru Stankovića sam upoznao davno. Iskusiio je sve u košarci i svuda bio uspešan: kao igrač je bio reprezentativac, šampion Jugoslavije sa Crvenom zvezdom, kao trener tri puta prvak Jugoslavije i jednom Italije, ali je kao funkcioner pružio najviše. Zahvaljujući Džonsu, ali još više Stankoviću, Fiba je postala vodeća svetska federacija, u jednom trenutku jača i od Fife. Najveća vrednost je bilo to što su se svake četiri godine menjala pravila, odluke koje su unapređivale atraktivnost košarke i zahvaljujući njima je košarka dosegla taj najveći mogući nivo. Jasno je da je Bora odigrao tu ključnu ulogu i da je kao svetski čovek a i po širini svojih pogleda sasvim odgovarao jednoj takvoj svetskoj organizaciji.“

Na Olimpijskim igrama 1968. u Meksiku Džons mu je poverio da vodi košarkaški turnir. Nekoliko meseci pre toga postao je italijanski prvak s Oransodom, s kojom se naredne godine rastao zbog ponude da se preseli u Fibinu kancelariju u Minhenu. Tako je od 1. septembra 1969. tri godine živeo u jednom minhenskom hotelu, boraveći u početku pola meseca u Minhenu a pola u Beogradu. Džons ga je doživljavao kao čoveka koji može da uspostavi mir u sportu, imajući u vidu hladni rat i činjenicu da je diplomatija bila pred velikim izazovima. Bora kaže da su u svakoj Džonsovoj komisiji bila po dva „istočnjaka“ i „zapadnjaka“ i jedan „neutralac“ („Taj neutralac sam bio ja, pošto je Jugoslavija tada bila „između“.). Prepustio mu je kormilo na Fibinom kongresu u Montrealu, za vreme Olimpijskih igara 1976.

Renato William Jones, Abdel Moneim Wahby i Borislav Stanković

Tog dana, Jovan Kosijer, novinar, mu je među prvima čestitao. „Džons je još pre rimske olimpijade bacio oko na Boru i dao mu neka zaduženja u Fibinim komisijama. Vrhunac je bio taj kongres u Montrealu, kome sam i ja prisustvovao, kad je Bora jednoglasno izabran za Džonsovog naslednika. Novi značajan korak napred napravio je kada je izabran za člana MOK-a u Seulu. Sećam se da mi je tu vest saopštio Čezare Rubini, Borin veliki prijatelj.

Kao član Fibine Komisije za evrokupove od njenog osnivanja, posle i njen predsednik, zatim kao direktor najvećih košarkaških događaja, imao je priliku da prisustvuje mnogim epskim trenucima, pa čak i da oblikuje mnoge od njih. Prisustvovao je finalu Olimpijade u Minhenu 1972 godine kada su Amerikanci prvi put izgubili na Olimpijskim igrama, u verovatno najčuvenijem košarkaškom dvoboju svih vremena. Bio je direktor takmičenja i desna ruka Džonsa koji se, mimo prakse, umešao zbog odluke zapisničkog stola.

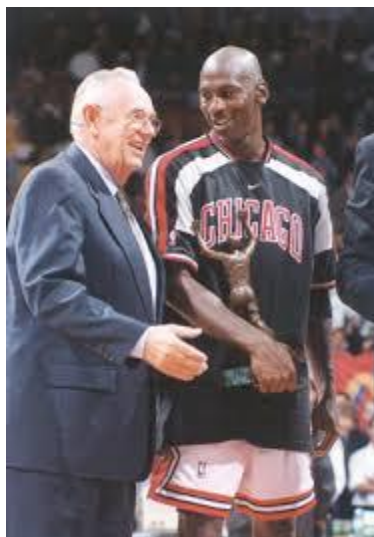
Dag Kolins je išao u poslednji napad i posle faula pogodio oba slobodna bacanja, za vođstvo Amerikanaca 50:49, tri sekunde pre kraja. Onda su Sovjeti krenuli u poslednji napad i nisu uspeli, pa su Amerikanci počeli da slave. Zatim su se Sovjeti žalili da zapisnički sto nije registrovao da je njihov trener Kondrašin još pre Kolinsovih bacanja tražio tajm-aut. I tako je rečeno da se ponovi poslednji napad. I Sovjeti su opet promašili, a Amerikanci skakali od sreće. Međutim, pošto je akcija krenula u vreme resetovanja sata, Džons se umešao kod zapisničkog stola, što je presedan, i rekao: 'Vratite na tri sekunde.' Opet je vraćen sat, Ivan Jedeško je dugim pasom našao Aleksandra Belova u američkom reketu, koji je ubacio za pobedu 51:50. Utakmicu su sudili nama poznati arbitri Rigeto iz Brazila i Arabadžan iz Bugarske.

Uradio je Bora mnogo toga za košarku što mu obezbeđuje jedno od najviših mesta u njenoj istoriji. S njim na čelu, Fiba je ušla u svoje zlatno doba, podižući ugled i u olimpijskom pokretu i među ljubiteljima košarke, privukavši pod svoj krov više od 200 država. Ali, ako nešto od toga zaslužuje da bude nazvano revolucionarnim, to je svakako ujedinjenje američke profesionalne košarke s ostatkom sveta. Šansu da se obračuna s lažnim amaterizmom, protiv koga se iz sve snage borio, video je prilikom upoznavanja s komesarom NBA Dejvidom Šternom, u Milanu 1984. Osvojio ga je svojim stavovima na vrlo posećenoj pres-konferenciji, pa su tako zajedničkim snagama postepeno otvorili vrata Fibinih takmičenja za igrače iz najbolje lige na svet.

Džons i Bora su imali viziju, o jedinstvenoj svetskoj košarci. Ispostavilo se da su od toga koristi imali i Fiba i košarka. Na kraju je Bora, na Kongresu u Minhenu 1989, isterao tu svoju priču o ujedinjenju i dobili smo profesionalce na olimpijadi.

David Stern, Bora Stanković

Bora Stankovic, Michael Jordan

Kad su se američki profesionalci, predvođeni Majklom Džordanom, pojavili na Olimpijskim igrama u Barseloni 1992, košarka više nije bila ista. Pobeđivali su protivnike prosečno sa 43,8 poena, što je dovelo Boru u nezgodnu situaciju, koju je, doduše, i očekivao. Trpeo je kritike sa svih strana, ali je njegov ključni argument („Samo ako igramo protiv boljih od sebe, možemo da ih dostignemo.“) trijumfovao posle samo deset godina. Na Svetskom prvenstvu u Indijanapolisu 2002, Amerikanci su doživeli tri poraza, redom od Argentine, Jugoslavije i Španije, i zauzeli tek šesto mesto. Iste godine, ulogu generalnog sekretara Fibe prepustio je svom „košarkaškom sinu“ Patriku Baumanu, koga je dugo spremao za taj dan. Od tog trenutka je počasni generalni sekretar Fibe.

Za vreme Olimpijskih igara u Seulu 1988. izabran je za člana MOK-a, na predlog tadašnjeg predsednika MOK-a Huana Antonija Samarana. Od 2005. je počasni član, ali i dalje vrlo aktivan, kao i u Fibi. Jedno u nizu velikih svetskih priznanja dobio je na stoti rođendan košarke, 1991, kada je uvršten u Nejsmitovu kuću slavnih u Springfieldu (Masačusets, SAD) kao prvi „originalni“ stranac. Bila su i pre njega dvojica – Britanac Vilijam Džons i Mađar Ferenc Hep – ali su se obojica školovali u Americi, u istom tom Springfieldu.

Inaguracija u Nejsmitovu kuću slavnih u Springfieldu (Masačusets, SAD), 1991 godina

Za vreme Evropskog prvenstva 2007, u madridskom predgrađu Alkobendasu, primljen je u Fibinu Kuću slavnih, koja je tada i otvorena. Duže od pola veka redovan je na olimpijskim igrama, počev od Rima 1960, kada je bio tehniko naše reprezentacije, a posle je stalno odlazio kao Fibin čovek. Odlikovan je, pored ostalog, francuskim Ordenom Legije časti, Ordenom MOK-a, Nagradom „Svetski sportski lider“ Sportske akademije SAD, Oktobarskom nagradom grada Beograda...

Stoje: Dalipagić, Rae, Daneu, Rodriguez, Russell, Stanković, Furlong, Belov, Žeravica
Sede: Hopenhagenm, Pasos, Hortencia, Meyers, Galis, Marzorati, Kassai, Smith

Bio je počasni predsednik Košarkaškog saveza Srbije (KSS), počasni član Predsedništva Olimpijskog komiteta Srbije, počasni generalni sekretar Fibe... Kad je nedavno nabrajao šta je sve bio u košarci i sportu, našalio se na svoj račun da je pod stare dane zatrpan „titulama bez moći“. Međutim, kada se zna da je Srbija jedina zemlja koja u Fibinoj Kući slavnih može da sastavi petorku, a da u izbornoj komisiji čika Bora vodi glavnu reč, jasno je da njegov autoritet nisu pojele godine.

Žak Rog, bivši predsednik Međunarodnog olimpijskog komiteta u jednom pismu opisuje Boru: „Borislav Stanković je, bez svake sumnje, zauzeo mesto u istoriji kao jedan od vođa svetskog sporta, obeleživši epohu mudrim i hrabrim inicijativama i korisnim akcijama za svoj omiljeni sport.“ Pokušao sam da se setim nekih reči Huana Antonija Samarana, u čije vreme je Bora postao član MOK-a. Nisam uspeo, ali znam da su bili prijatelji.

Isto je i sa Džordžom Kilijanom, bivšim predsednikom Fibe, koji ga naziva „Mister Basketbal“. Širom sveta poznati Borislav Stanković obično se naziva „Gospodin Košarka“! Znam ga pune četiri decenije i imao sam zadovoljstvo da radim s njim na raznim poljima unapređenja košarke širom sveta. Radeći osam godina kao predsednik Fibe imao sam priliku da gledam kako izvodi svoju magiju. Rast i razvoj svetske košarke u jedan od svetski najpoznatijih sportova nije se desio sam po sebi. To se dogodilo pre svega zahvaljujući čvrstoj rešenosti i izvanrednom vođstvu Borislava Stankovića, našeg voljenog generalnog sekretara.

Imao je sve preduslove da bude mrgud, da čitav život krivi one koji su mu iz zagrljaja oteli oca kad mu je bio najpotrebniji, da prezire one koji su ga onemogućili da studira ono što je voleo... Izabrao je osmeh, nadu, veru u sopstvene moći i, kako uvek ističe – košarku, da bude njegova vodilja ka lepšem životu, ne sluteći dokle će sve da ga odvede.

Hala Radivoj Korac, Beograd, Decembar 2017 godina

Ilija Petković, Vlade Djurović, Blaž Kotarac, Borislav Stanković, Momčilo Pazman, Boža Milenković, Zoran Radović sa originalnim peharom prvaka Jugoslavije koji je OKK Beograd osvojio 1964 godine

Borislav Bora Stanković je preminuo 20 Marta 2020 godine u Beogradu u 95 godini života.